

Az ember pártállásától függetlenül nézi az eget és a földet. És ámuldozik. Hogyisne. Pártállásból úgysem tehetné.

Itt vannak például az elhajló fák. Az egyik erre, a másik arra hajlik, szeszélyes összevisszaságban. De ez csak a látszat. Ha jól megnézzük őket, dőlési irányukból széleskörű időben is könnyen következtethetünk arra, honnan fúj a szél.

Mondok egy példát. Egyszer Haifából Tel-Aviv felé tartva, miközben nézgettem a Földközi-tenger partjának végelethatalatlan homokturzásait, amint a nyugati szél dűnékbe rakja őket, föltűnt, hogy az útmenti pálmák mind egy irányba hajlanak.

— Tudod-e miért? — kérdezte Menahem barátom.

— ?

— Arra van Mekka.

Izraelben persze minden egyszerű. Libanonból jönnek a katusák, Vatikánból a diplomáciák el nem ismerés, Irakból pedig a Scudok. A parti sáv fölött földközi-tengeri szél jár. Világos.

Nem így Európában.

Korántsem csodálkozom Eörsi István A fejlemény című, 1987-ben írt esszéjét olvasgatva, midőn az azal kezd, hogy 1983 tavaszán Nyugat-Berlinben első megrendítő élménye

az ottani televízió meteorológiai jelentése volt. Amikor a hírek után megjelent a képernyőn Európa, rajta a városnevekkel, döbbenet vette észre, bár kelet felé Bécs, sőt, Prága és Belgrád is ott van, sehol sincs Budapest. „Hamar rá kellett jönnöm arra, hogy se konkrétan, se szimbolikusan nem szereplünk Európa meteorológiai térképén” — jegyzi meg. Aztán hozzászól még: „Magyarországon a szelek, ha egyáltalán fújnak, mérsékeltek és meghatározhatatlan irányúak”. Ezek után úgy vélekedik, hogy néha bizony még egy ilyen időjárás-jelentés is jótékonyan befolyásolhatja az ember arányérékét, amire pártállástól függetlenül bizony ugyancsak nagy szükség lenne. De ezt már én teszem hozzá.

Mit mondjak? Igaza van. Még akkor is, ha azóta Kelet-Európában politikai hatalomváltás és gazdasági omlás következett be, aminek következtében az

emberek érdeklődése jócskán megcsappant általában a politika, s megnövekedett az élet valóditényei iránt. Hagyjuk is a politikát, ha arányérékéről van szó. Ez amúgy is reménytelen. Maradjunk az időjárás-jelentéseknél. Annál is inkább, mert nekem szintén személyes élményeim közé tartoznak hosszú idő óta.

Gondolom, Eörsi István nem lenne az, aki, ha Európa térképéről nem mindjárt a geopolitika realitásai jutnának eszébe. Nem is ok nélkül. Én például egészen véletlenül Párizsban figyeltem föl arra 1976-ban egy elektronikai bolt kirakata előtt, hogy a különböző világmárkájú televíziók azonos időjárás-jelentéseket közvetítenek. Álltam a szemerkélő esőben és csak bámultam, amint a színes képernyőkön úsznak el kelet felé az atlanti felhők, s eltűnnek a nagy semmibe. Könnyű volt elképzelni, hogy valahol ott van Magyarország is. A moszkvai

televízió pedig egyenesen elképesztett meteorológiai szolgáltatásaival, amint Lvovtól Vlagyivosztokig, Murmanszktól Közép-Oroszországon át Közép-Azsiáig jelezte, milyen idő várható, volt benne hó és fagy, eső és napsütés mindennap. Az időjárás azonban itt sem ment túl a birodalom határain. Innen nézve nyugat felé volt a nagy semmi. Könnyű volt elképzelni, hogy valahol ott van Magyarország is. A jeruzsálemi televízió időjárás-jelentéseit szűnni nem akaró forróságban néztem. Itt Galilea Szamaria, Júdea és Negev töltötte be a képernyőt, a sivatag és a tenger. Valahol a képernyő fölött lehetett Európa, aminek csak a déli csücskei látszottak, a többi én képzeltem hozzá, főleg a felhős eget és a mezők eső utáni illatát. Innen nézve is a semmiben volt Magyarország. A geopolitika tehát tényleg nagy dolog. Nem kevésbé a nézőpont, ahonnan szemléljük.

Ha egy világnagy képernyő lenne, együtt is láthatnánk mindezt. Így talán kevesebbet bízhatnánk a képzeletre, de ez a költők baja. Viszont nagyon is jót tenne egy ilyen képernyő az arányéréknek.

Nem ártana jobban tudni, hol vagyunk a világban, és helyzetünkben következően mi az, amire számíthatunk, és mi az, ami csak vicc. Sajnos, néha rossz vicc. Egyszer láttam is egy műholdfelvételt valamelyik kereskedelmi televíziós adásban. „A műholdfelvételen jól látható, ahogyan a nap az óceán vizében tükröződik” — kommentálta a látványt a bemedokkisszony. Ez februárban volt, aznap szabadult fel Kuvait, ahol azóta is csaknem hatszáz olajkút lángol, eltakarja a napot a Szaddám-szennyezés. Vajon meddig látható az úrból az óceánok vizében tükröződő nap?

Mindazonáltal az időjárás-jelentés számomra a legköltebb műfaj, derűvel tölt el. A várható időjárás lényege, hogy várható. Jóformán mellékes is, hogy milyen lesz, ha egyszer biztosan lesz. Ha pedig arra ébredek, hogy meghaltam, sajnálni fogom.